יב: מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

הכא במאי עסקינן דאית ליה גידודי: אמר רב יהודה מבוי שלא נשתתפו בו הכשירו בלחי הזורק לתוכו חייב הכשירו בקורה הזורק לתוכו פטור מתקיף לה רב ששת טעמא דלא נשתתפו בו הא נשתתפו בו אפילו הכשירו בקורה נמי חייב וכי ככר זו עשה אותו רשות היחיד או רשות הרבים והתניא חצירות של רבים ומבואות שאינן מפולשין בין עירבו ובין לא עירבו הזורק לתוכן חייב אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב יהודה מבוי שאינו ראוי לשיתוף [א] הכשירו בלחי הזורק לתוכו חייב הכשירו בקורה הזורק לתוכו פטור [*] אלמא קסבר [ב] לחי משום מחיצה וקורה משום היכר וכן אמר רבה לחי משום מחיצה [ג] וקורה משום היכר [*] ורבא אמר אחד זה ואחד זה משום היכר איתיביה רבי יעקב בר אבא לרבא הזורק למבוי יש לו לחי חייב אין לו לחי פטור הכי קאמר אינו צריך אלא לחי הזורק לתוכו חייב לחי ודבר אחר הזורק לתוכו פטור איתיביה [ד] יתר על כן אמר רבי יהודה מי שיש לו שני בתים בשני צידי רשות הרבים עושה לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע אמרו לו אין מערבין רשות הרבים בכך התם קסבר רבי יהודה שתי מחיצות דאורייתא אמר רב יהודה אמר רב מבוי שארכו כרחבו אינו ניתר בלחי משהו אמר רב חייא בר אשי אמר רב מבוי שארכו כרחבו אינו ניתר בקורה טפח אמר רבי זירא כמה מכוונן שמעתא דסבי כיון דארכו כרחבו הוה ליה חצר וחצר אינה ניתרת בלחי וקורה אלא בפס ארבעה אמר רבי זירא אי קשיא לי הא קשיא לי ליהוי האי לחי כפס משהו ונשתרי אישתמיטתיה הא דאמר ר' אסי אמר ר' יוחנן פסי חצר צריכין שיהא בהן ארבעה [ה] אמר רב נחמן [ו] נקטינן איזהו מבוי שניתר בלחי וקורה כל שארכו יתר על רחבו [ז] ובתים וחצרות פתוחים לתוכו [ח] ואיזו היא חצר שאינה ניתרת בלחי וקורה אלא בפס ארבעה כל שמרובעת מרובעת אין עגולה לא הכי קאמר [ט] אי ארכה יתר על רחבה הוה ליה מבוי ומבוי בלחי וקורה סגיא ואי לא הוה לה חצר וכמה סבר שמואל למימר עד דאיכא פי שנים ברחבה אמר ליה רב הכי אמר חביבי אפילו משהו: משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד כו':

דאית ליה גידודי. מה שנשאר מן הפרצה כגובה עשרה אבל הים כיסהו: **הכשירו בלחי.** תיקנו בלחי: **הזורק לתוכו.** מרשות הרבים: **חייב.** דקסבר לחי משום מחילה: **הכשירו בקורה הזורק לתוכו פטור.** דקורה משום היכר וקסבר ארבעה מחילות דאורייתא בין לקולא בין לחומרא: **חצירות של רבים.** שפתוחין בתים הרבה לחצר ואוסרים בני הבתים זה על זה שאין יכולין להוציא מן הבתים לחצר בלא עירוב מפני שהבית רשות מיוחדת לו והחצר רשות חבירו מושל בה ונמצא מוציא מרשות לרשות ורבנן גזור שלא להוציא מרשות היחיד לרשות היחיד גזירה דילמא אתי לאפוקי מרשות היחיד לרשות הרבים אבל בחצר מותר לטלטל בה כדאמרינן במסכת שבת בפ' רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי כו' (דף קל:): **שאינו ראוי לשיתוף.** מפולש: **לחי משום מחילה.** וקסבר שלש' מחילות דאורייתא: **הזורק למבוי כו'.** אלמא לחי משום מחילה: **אינו צריך אלא לחי.** שאינו מפולש: **חייב.** ואע"ג דלית ליה לחי דשלש מחילות דאורייתא: **לחי ודבר אחר.** צורת הפתח כתורת מפולש: **הזורק לתוכו פטור.** ואע"ג דעבד לחי: **יתר על כן.** לעיל מיניה איירי בבונה עלייה על גבי שני בתים בפ' כל גגות (לקמן נה.): **לחי מכאן כו'.** * אלמא לחי משום מחילה ואפילו רבנן לא פליגי עליה אלא ברשות הרבים אבל במבוי מפולש לא: **שתי מחילות.** של שני בתים לבד הלחיים והלחיים דקא מצריך ר' יהודה משום היכר בעלמא: **בלחי משהו.** אלא בפס ארבעה כחצר: **בקורה טפח.** כשאר מבוי ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי: **כמה מכוונין.** לסייען הוא בא: **ובתים וחצירות.** שתי חצירות פתוחות לתוכו ובית פתוח לכל חצר שכן היו דירותיהן לפני כל בית היה חצר: **עגולה לא.** בתמיה. משום דעגולה היא משתריא בלחי משהו: **ואי לא הויא לה חצר.** ובעיא פס. והאי מרובעת לאו למעוטי עגולה אתא אלא למעוטי ארוכה יתר על רחבה: **וכמה.** יהא ארוכה יותר דנפקא לה מדין חצר ומשתריא בלחי משהו: **עד דאיכא פי שנים.** הואיל וחצר היתה לא נפקא מדינא עד דאיכא פי שנים: **חביבי.** ר' חייא שהוא אחי אביו ואחי אמו של רבי:

רבי

הכא במאי עסקינן דאית ליה גידודי. פירש רש"י אבל הים כיסהו וקשיא דמכל מקום מאי שנא דלענין טלטול חשיבי מחיצות ולענין מילוי לא חשיבי וי"ל דהכי פירושו מילוי הוא דלא ממלינן פירוש דאסור לטלטל (א) מבית לחצר ונקט מילוי משום דעיקר תשמיש מחצר לבית הוא המילוי אבל טלטולי הוא דמטלטלין בחצר ואמאי כו' ומשני דאית ליה גידודי וניכרת מחילה לבני חצר ולבני בית שהם רחוקים אינה ניכרת ועריבי מיא ומשום הכי אסור וקשה דבפרק כילד משתתפין (לקמן ד' פו.) משמע דאתי שפיר דלא בעינן שיראו ראשי קנים אי לאו * משום דרב יהודה קפיד אערובי מיא והשתא הך ברייתא נמי סברה הכי ויש לומר דהוה מצי למימר וליטעמיך וריב"ן מפרש דמיירי בחצר שנפרלה מערב שבת והמים באו בשבת וקאמר הכא במאי עסקינן דאית ליה גידודי ולהכי מטלטלין דשבת הואיל והותרה הותרה אע"ג דהשתא אין המחילות ניכרות אבל למלאות מן המים שבאו בשבת לא שייך הואיל והותרה הותרה ורשב"ם ור"ת פירשו דאית ליה גידודי [שיש גדודים] גבוהים עשרה לים (ב) בתוך החצר ולכך מטלטלין בחצר אבל למלאות מן המים אסור דמקום המים נפרץ במלואו לים והים הוי כרמלית (ג) ואין לחוש שמא יעלה הים שרטון שגדודים גבוהים יותר או שהם רחוקים מספת הים ביותר הרבה והשר מקולי מפרש דהכי פירושו מילוי הוא דלא ממלינן הוא הדין טלטול ונקט מילוי משום דקתני בברייתא אין ממלאים אבל טלטולי מטלטלינן אם הלכו להם המים ואמאי וכו' דאית ליה גידודי ולהכי שרי כשאין המים אבל כשיש המים ומחילה אינה ניכרת ועריבי מיא אסור ולא"ת ואמאי אסור הכא למלאות והא קתני בתוספתא (פ"ו) גזוזטרא שהיא למעלה מן המים אין ממלאים הימנה בשבת אלא אם כן עשה מחילה גבוה עשרה למטה מן המים ואע"פ שהמים לפין על גבה אלמא אף על גב דאין מחילה ניכרת ממלאין הימנה ושמא יש לומר דהתם שהמחילות עשויות לשם מים עדיפי מגידודי דהכא וריצב"א פירש כרש"י דאית ליה גידודי אבל הים כסהו ולהכי לא ממלינן דילמא אזיל דלי לאידך גיסא חוץ לחצר וטעמא דעריבי מיא אין אסור אלא משום דילמא אזיל דלי לאידך גיסא ולא משום דאין המחילות ניכרות ובעשר דהוי כפתח לא חיישינן דאיכא היכרא אבל טלטולי מטלטלינן אע"ג דאין מחילות ניכרות והשתא אתי שפיר ההיא דתוספתא: **איתיביה** יתר על כן. * ואפילו רבנן לא (ד) אסרי אלא דמדרבנן בעו שלש מחילות גמורות: **כמה** מכוונים כו' אלא בפס ארבעה. אית דלא גרים ארבעה משום דהשתא סלקא דעתיה דרבי זירא דסגי בפס משהו ואין לחוש דמשום מסקנא נקט ארבעה: **להוי** כפס משהו ולישתרי. ואף על גב דרבי זירא גופיה קאמר לעיל מרות אחת בארבעה לבתר הכי שמעה: **ובתים** וחצירות פתוחים לתוכו. שתי חצירות למבוי ושתי בתים לכל חצר וחצר והכי איתא בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת ד' קלא.) ואם תאמר חצר שאינה מרובעת היכי משתרי בלחי וקורה הא אין בתים וחצירות פתוחים לתוכה ואין לומר דלחצר דיש בה דיורין לא בעי בתים וחצירות אבל מבוי דרחוק מדיורין שחצר מפסיק בין הבתים למבוי משום הכי בעינן דיורין מרובין שתי חצירות ושני בתים לכל חצר דהא בפרק הדר (לקמן ד' עג:) אמר רב אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו בית אחד במבוי בלא חצר וחצר אחת עם הבתים וכיון דטעמיה דרב משום דיורין רב נמי מודה כיון דאיכא בית במבוי אפילו ליכא שום חצר דשרי בלחי וקורה וכפי' הקונטרס צריך לפרש דאין לפרש בית אחד וחצר אחת היינו בית אחד בחצר דהא קאמר רבי יוחנן התם אפילו חורבה וקאמר בתר הכי דלא חיישינן דלמא אתי לאפוקי מנא דבתים לחורבה משמע דלא בעי למימר חורבה שבחצר דאם כן ליכא בתים אלא חורבה בלא חצר קאמר והכי נמי לשמואל דאמר אפילו בית אחד וחצר אחת ונראה לפרש משום דמבוי קרוב לרה"ר יותר מחצר בעי בתים וחצירות:

על

עין משפט נר מצוה

סט א מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה ט:
ע ב מיי' שם הלכה ז סמג עשין דרבנן א טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף כו:
עא ג ד מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף כז:

◆

מוסף רש"י

וקורה משום היכר. קורה שתיקנו חכמים למבוי משום היכר בעלמא הוא, דלא ליתי למישרי רה"ר (לעיל ה.) דליהוו אינשי ולידעו דתקנתא עבוד ולא ליתי לאיחלופי ברה"ר (לעיל ג.). **יתר על כן אמר ר' יהודה.** לעיל מיניה איירי בבונה עלייה מבית לבית שבשני צידי רה"ר וכן גשרים המפולשין לרה"ר, דשרי ר' יהודה לטלטולי תותיה משום פי תקרה יורד וסותם, בפרק כל גגות העיר (לקמן צה.) וקאמר בברייתא יתר על כן, אפילו היכי דליכא פי תקרה, הואיל ואיכא שתי מחיצות מעלייתא, מחיצת הבית מכאן ומחיצת בית השני מכאן, סגי בתקנתא פורתא (לעיל ו.). **מי שיש לו שני בתים בשני צידי רה"ר.** זו כנגד זו, עושה לחי מכאן ולחי מכאן. בשתי פאות של אחד מן הבתים להיכר בעלמא, דקסבר ר' יהודה ב' מחיצות הוו רה"י מדאורייתא והא איכא שתי מחיצות של ב' בתים (שבת ו.). **ובתים וחצרות פתוחים לתוכו.** פי' בתים פתוחים לשתי חצרות, שתים לכל חצר, ושתי חצרות פתוחות למבוי (שבת קלא. ולקמן עד.). בתים פתוחין לחצירות וחצירות למבוי, שכן היה דרכן שאין בתים פתוחין אלא לחצרים, וכל חצר האמור בהש"ס ובמשנה אינו אלא לפני הבית, אבל שאחורי הבית מוקצה או רחבה קרי ליה (לעיל ה.).

◆

רב ניסים גאון

אמר ליה רב הכי אמר חביבי. ותמצא בירורו בפרק אור לארבעה עשר בתחילת מסכת פסחים רב בר אחוה דר' חייא ובר אחתיה הוא, ובבבא בתרא בפרק חזקת הבתים תמצא גם ההוא גברא דהוה דר בקשתא בעליתא אתא לקמיה דר' חייא אמר ליה אי אית לך סהדי דדר בה איהו מיקמך אפי' חד יומא מוקימנא לה בידך ואי לא לא, אמר רב הוה יתיבנא קמיה דחביבי.

◆

רבינו חננאל

ושנינן בחצר דאית לה גידודי שהן כמו לחיים. אמר רב יהוד' מבוי הראוי לשיתוף, פי' כגון מבוי מפולש ועשה בראשו האחת דלת ובראשו האחרת לחי או קורה, לפיכך ראוי הוא עכשיו לשיתוף. אם הכשירו בלחי, הלחי במקום מחיצות חשוב, ונמצא בו ד' מחיצות לפיכך הזורק מרשות הרבים לתוכו חייב. אבל הכשירו בקורה שהיא משום הכר ואין בו אלא שתי מחיצות ודלת הזורק לתוכו פטור. וכן אמר רבה לחי משום מחיצה וקורה משום הכר. ורבא אמר אחד זה ואחד זה משום הכר. ואקשינן לרבא מיהא הזורק למבוי יש [לו] לחי חייב. (אין לו חייב) אין לו לחי פטור. מאי לאו יש לו [לחין] הכשירו בלחי, אין לו לחי אין הכשירו בלחי אלא בקורה, קשיא לרבא. ומשני רבא הכי קתני מבוי שיש לו ג' מחיצות ואינו מחוסר אלא לחי, והכשירו עכשיו בלחי חייב, אבל כחוסר לחי ומחיצה פטור. איני דמבוי שיש לו ב' מחיצות הכשירו בשתי ראשין בלחיים או בקורות פטור, והתניא יתר על כן א"ר יהוד' מי שיש לו שני בתים כשני צידי רשות הרבים עושה לחי מיכן ולחי מיכן כו'. ומשני קסבר ר' יהוד' שתי מחיצות דאורייתא. אמר רב יהוד' אמר רב מבוי שארכו כרחבו אינו ניתר בלחי משהו, וגם אינו ניתר בקורה, מ"ט כיון שארכו כרחבו הוה ליה כחצר, וחצר אינה ניתרת בלחי אלא בפס ארבעה. אמר רב נחמן נקיטינן איזוהו מבוי שניתר בלחי וקורה כל שארכו יתר על רחבו ובתים וחצירות פתוחין לתוכו. ואיזוהו חצר שניתרת בפס ארבעה כל שמרובעת ואפילו אריכא וקטינא, לאפוקי עגולה, ואפילו ארכה יתירה על רחבה משהו. פיסקא. משום ר' ישמעאל א' תלמיד אחד בפני ר' עקיבי כו'.

מסורת הש"ס

א) ול"ת והיכא ס"ד דלחי משום מחילה הא אמרי' רחמנא אמשה לא תפרוץ רוחה ושמא מחילה ג' או ד' לא אמגריה [תו"י], ב) [לעיל ה. וש"נ], ג) שבת ו. קיז. לעיל ו. לקמן כב. נג: נה., ד) לעיל ה., ה) [שבת קלא. וש"נ], ו) [פסחים ד.], ז) ולע"ג דהכא אמר בבית [נדל"ל דכ"ל והוא ר"ת כי' אמות] וכן לקמן נדל"ל כן. תוי"ט אין לריך כלום והתם בעינן אפילו בית שיראו ראשי קנים התם משום דנראה כממלא מרשות חבירו ועוד דאיכא למיחש דילמא אזיל דלי לאידך גיסא וגם נפרץ במילואו והכא התוספ' מיירי בענין דליכא למיחש דילמא אזיל דלי לאידך גיסא [תו"י].

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הכא וכו' פירו' דאסור לטלטל מחצר לבית ונקט מילוי: (ב) בא"ד גבוהים עשרה לים עצמו בתוך החצר וכו': (ג) בא"ד ואין לחוש. נ"ב עיין בדף ח ע"א: (ד) ד"ה איתיביה וכו' רבנן לא אמורי אלא:

◆

גליון הש"ס

גמ' **אלמא** קסבר לחי משום מחיצה וקורה משום היכר. ע' לעיל ח ע"ב תוד"ה מנין ולקמן דף פו ע"א תד"ה קורה: גמ' **ורבא אמר אחד זה ואחד זה.** עיין בהרא"ש פ"ק דסוכה סי' ט: רש"י ד"ה לחי מכאן. **אלמא לחי משום מחיצה.** ק"ל הא הקשו' לב"ע למדבר ר"י מוכח דאפילו קורה משום מחילה. וצ"ע לדחות דלענין קורה ברייתא דלעיל דקתני זורק לתוך מבוי יש לו לחי חייב משמע דווקא לחי ולא קורה פליג כזה עלה ר"י אבל לענין לחי לא מלינו מאן דפליג: תד"ה הב"ע. משום דר"י קפיד אערובי מיא. לא זכיתי להבין לעירובי מיא שייך בכור שבין ב' חצירות דמים שבלד השני לא למאן דרך המחילה ואסור לאסור דשבתו בחצר חבירו ואסור להביאם לביתו. אבל הכא מה בכך דשבתו בכרמלית הא עתה שבאו תוך החצר נעשה רה"י גמורה ואינו עוקר מכרמלית. אם נגה לדון כיון דכגית לא מגכרת מחילות הרי כלית למחילה א"כ גם בלא טעמא דעירובי מיא אסור דמים שבחצר נפרלו למקום האסור לה ול"כ ענין עירובי מיא לא שייך הכא כלל וה' יאיר עיני: תד"ה איתיביה. ואפ' רבנן כו'. תמוה לי הא מלינו מאן דפליג על ר"י בברייתא פ"ק דשבת דף ו' והו רה"י גמורה ואמרי' עלה ואמאי קרי לה גמורה וכו' אבל לרוך מודו קמ"ל הרי מברייתא זו מוכח או דרבנן דר"י פליגי עלה אפי' לרוך או דעכ"פ הך ברייתא פליג עלה ובפשטות דמלתא דמכח הברייתא שמעי' דרבנן פליגי עליה אפי' לרוך ול"כ איך כתבו ואפילו רבנן וכו' ותמה' פרק הש"ס ול"ע: